

b i b l i o t h e e k i n n o v a t i e p r i j s

Juryrapport Bibliotheek Innovatie Prijs 2011

In 2010 besloot het bestuur van de BIP om de stichting, opgericht in 2001, op te heffen. Niet omdat innovatie in de bibliotheekbranche voltooid is, in tegendeel, juist omdat innovatie een vanzelfsprekend en geïntegreerd onderdeel van gezonde bedrijfsvoering is geworden. De prijs had eenvoudigweg zijn uitwerking gehad.

Het kapitaal van de BIP werd aan de VOB geschonken onder voorwaarde dat de prijs in 2011 nog eenmaal en voor een fors hoger bedrag zou worden uitgereikt. Het bedrag, € 65.000,-, is een stipendium voor een project dat in 2012 moet worden uitgevoerd.

Als centraal thema werd gekozen:

Een innovatief project dat erop gericht is landelijk meer bekendheid te geven aan het werk van openbare bibliotheken en dat hun maatschappelijke meerwaarde voor individuen en de samenleving als geheel aantoonbaar en zichtbaar maakt.

De belangrijkste criteria waren:

- Het project is innovatief.
- Het project is overdraagbaar en/of herhaalbaar voor alle bibliotheken.
- Het project heeft een landelijke uitstraling.
- Het project is publicitair interessant voor landelijke media.
- Het project heeft een duidelijke maatschappelijke verankering.
- Het project zoekt contact met andere sectoren, bv onderwijs, welzijn, cultuur/musea/archieven, theater, wereld van de media.
- Het project is zorgvuldig begroot.

De jury was blij verrast met maar liefst 19 inzendingen. Inzendingen waaruit aan alle kanten enthousiasme, creativiteit, energie en passie spatte.

Inderdaad, innovatie is vanzelfsprekend geworden, bibliotheken reageren alert op alle veranderingen in hun omgeving en proberen met vernieuwende producten aan te sluiten bij hedendaagse wensen en mogelijkheden. Wat vooral opviel is hoe hedendaagse techniek een onderdeel is geworden van de dienstverlening van bibliotheken. Niet als doel op zich, wat in de beginjaren van de prijs vaak het geval was, maar juist als middel om de aloude maar nog steeds springlevende doelstellingen van de bibliotheek te realiseren: leesbevordering, informatievoorziening en ontwikkeling van burgers.

Doelstellingen die met de fysieke en zowel als met de digitale bibliotheek bereikt kunnen worden.

De jury wil dan ook alle inzenders complimenteren, omdat de inzendingen met elkaar een mooie staalkaart vormen van de kracht en het innovatieve vermogen van de branche. Zij hoopt dan ook

oprecht dat vele projecten die zijn ingezonden voor de BIP, toch hun weg gaan vinden en uitgevoerd worden. Het zal een verrijking voor de branche zijn.

Maar de jury was, zoals het een jury betaamt, ook kritisch. Want voldeden nu alle inzendingen ook aan de gestelde criteria? Welk project zou nu werkelijk genoeg potentieel hebben om € 65.000,- waard te zijn? En vooral, welk project voldoet het beste aan het belangrijkste criterium: op een zodanige wijze communiceren dat het belang van bibliotheken voor de maatschappij zichtbaar wordt. Die opdracht was niet gemakkelijk en kwam ook niet bij alle ingediende inzendingen voldoende uit de verf.

In alle ingezonden projecten stonden goede ideeën, maar sommigen waren zo kleinschalig en lokaal dat de jury ze vond vallen onder de noemer: gewone dienstverlening. Dit mag van een goede, moderne bibliotheek simpelweg verwacht worden. Bij andere projecten overheerste de beleidsmatige invalshoek wat te veel het concrete project. Natuurlijk moet een beleidsvisie de basis zijn van het werk, maar een visie moet wel vertaald worden in concrete en zichtbare acties met doelstellingen en resultaten.

Ook al te technische of te veel interne gerichte projecten, hoe goed en veelbelovend ook, konden de jury niet overtuigen. Techniek kan helpen als middel, maar wat telt is hetgeen uiteindelijk bereikt wordt met goede communicatie.

Ook projecten die al hun waarde hebben bewezen en wachten op verder uitrol, schoof de jury terzijde als niet innovatief genoeg, ondanks haar waardering voor de inhoud.

Aldus heeft de jury gewikt en gewogen. Tenslotte kwam ze uit bij vijf projecten, die naar haar mening alle vijf veelbelovend zijn.

Het zijn:

Openbare Bibliotheek Amsterdam (OBA) met het project Digitale Canon van laaggeletterden

Door te kiezen voor een project waar laaggeletterden de kans krijgen in een korte film hun eigen verhaal te vertellen, wordt voor hen de drempel om de bibliotheek te leren kennen aanzienlijk verlaagd. Zij werken in een kleine groep van gelijkgestemden en als follow up biedt de bibliotheek hen een speciale leesclub voor laaggeletterden aan om het lezen te stimuleren.

Biblioservice Gelderland met het project De Verhalencoach

De verhalencoach is een project waarin de mens centraal staat. Uitgangspunt is een persoonlijk advies op maat, gebaseerd op de brede kennis van de bibliothecaris die de bibliotheekcollectie in al haar verschijningsvormen kent en die kan koppelen aan persoonlijke interesses, wensen en mogelijkheden van de klant. Het project raakt de kernfunctie van de bibliotheek en van de bibliothecaris.

Bibliotheek Midden Brabant met het project Reliable Data

Betrouwbaarheid is het thema van een imagocampagne waarbij zelfspot als stijlmiddel wordt ingezet. Om jongeren mediawijs te maken, worden hen cursussen, workshops en postercampagnes aangeboden. Het project is erop gericht om de bibliotheken bij jongeren weer aantrekkelijk te maken door hen te leren dat in bibliotheken de bronnen van informatie betrouwbaar zijn.

Bibliotheek Venlo met het project Literatuur kijkwijzer voor het vak CKV

Met dit project wil de bibliotheek vooral jongeren (bovenbouw VO) leren dat boeken niet alleen technisch en cultureel zijn te benaderen, maar ook creatief, gekoppeld aan beeldende kunst, film en podiumkunst. Lezen wordt zo een wezenlijk onderdeel van het vak CKV. Hierdoor wordt de positie van de bibliotheek versterkt en presenteert zij zich als samenwerkingspartner voor het VO naast mediawijsheid en talenvakken.

Bibliotheek West-Achterhoek met het project Flitsbibliotheek

De Flitsbibliotheek is een opvallend voertuig, uitgerust met een digitale boekenkast, zitgelegenheid en een podium. Acteurs vertellen verhalen of spelen scenario's uit de wereldliteratuur. De Flitsbibliotheek kan overal en op onverwachte plaatsen worden ingezet en kan zich richten op heel verschillende doelgroepen. De bibliotheek wordt op een nieuwe manier gepresenteerd als schatkamer van verhalen.

Deze projecten werden op het tweedaagse bibliotheekcongres in Groningen op 8 december 2011 en plein publiek gepresenteerd door de indieners ervan. In vijf minuten moest een goed beeld geschetst worden van de inhoud van het project, waarna de jury enkele kritische vragen stelde. Ook de zaal deed mee met korte, spontane reacties via de reporter in de zaal.

De jury stond voor een moeilijke keus. Voor elk project was iets te zeggen.

De keuze voor laaggeletterden, zoals de OBA doet, getuigt van grote maatschappelijke betrokkenheid en van veel lef, want deze doelgroep is niet makkelijk te bedienen. Het aanbrengen van structuur in hun denken door uit te gaan van hun eigen levensverhaal is verrassend en goed doordacht. Juist door die structuur wordt leren lezen eenvoudiger.

De Verhalencoach van Biblioservice Gelderland stelt de lezer, maar ook de bibliothecaris centraal. Kennis en kunde die van oudsher bij de professional hoort, wordt op een nieuwe en moderne manier ingezet om het overaanbod aan informatie toegankelijk te houden en te contextualiseren. Het delen van kennis via nieuwe media is vanzelfsprekend geïntegreerd.

Midden Brabant kiest voor een stijlmiddel dat binnen de openbare bibliotheekwereld niet heel gangbaar is: zelfspot. Ook dit getuigt van lef. Juist voor de doelgroep jongeren, vaak lastig te benaderen, is het een goede en voor hen ook een herkenbare en aansprekende benadering. Mediawijsheid is belangrijk: wat is waar, wat is fake: vertrouwen op de bieb is de boodschap. Ook de Literatuur kijkwijzer van Bibliotheek Venlo richt zich op jongeren en probeert hen tot lezen te verleiden via het onderwijsvak CKV. De kunst is jongeren duidelijk te maken dat lezen niet saai is of alleen maar een technisch hoogstandje, maar juist deuren kan openen naar andere, boeiende werelden. Met een boek kun je op ontdekkingsstocht gaan. Een mooi en sympathiek project, waarmee bibliotheken zich ook goed inhoudelijk kunnen profileren.

De Flitsbibliotheek gaat ook op reis en wel heel letterlijk. Zij presenteert de bibliotheek buiten de muren van het gebouw. Tegenover de fysieke en digitale bibliotheek is deze "orale" bibliotheek een verrassende en verfrissende tegenhanger. Een goede combinatie van oude verteltradities, de bibliotheek als bron van verhalen, en de moderne verworvenheden van de digitale boekenkast.

De uiteindelijke keus van de jury viel op **De Verhalencoach van Biblioservice Gelderland**.

De jury is van mening dat in dit project veel elementen samenkomen. Het slaat een brug tussen oude kernwaarden en nieuwe mogelijkheden, tussen traditie en vernieuwing.

Waar het om gaat, is dat bibliotheken en dus de mensen die er werken, gids zijn in de enorme informatieovervloed waar we vandaag de dag mee geconfronteerd worden. Het probleem is niet meer hoe we aan informatie komen, die is overal in vele verschijningsvormen te verkrijgen, zowel fysiek als digitaal. Het probleem is hoe we de weg vinden in die overvloed en vinden wat we zoeken, wat geschikt is en kwaliteit heeft. Er is steeds meer behoefte aan het contextualiseren van informatie.

Het project De Verhalencoach tracht de vragen en behoeften van de klant te koppelen aan het vakmanschap van de mensen die in de bibliotheek werken, en dat op een betrokken en enthousiasmerende manier. Professionals die niet alleen handig de weg weten in het digitale doolhof, maar met hun inhoudelijke kennis verder kunnen reiken. Zij kunnen informatie op maat aanbieden, aangepast aan specifieke vragen en omstandigheden en zo een persoonlijke vraagbaak zijn.

Juist in deze tijd waarin de uitleenfunctie van de bibliotheek steeds meer onder druk komt te staan, wordt het aanbieden van pluriforme en onafhankelijke informatie op maat steeds meer de

kernfunctie van de bibliotheek. Een functie die in de digitale wereld ook los van tijd en plaats vervuld kan worden en juist met hulp van digitale middelen een breed bereik kan krijgen. Belangrijk, omdat vooral ook jongeren die opgroeien in een digitale wereld op deze manier goed in beeld zijn als potentiële klanten die bereikt kunnen worden, o.a. via sociale media. Met dat al is het bekroonde project innovatief, niet alleen in technologisch opzicht, maar vooral omdat het nieuwe energie geeft aan de meest kernachtige opdracht van iedere openbare bibliotheek: het overdragen van de geschreven cultuur aan telkens weer nieuwe mensen.

De jury gelooft dat landelijke uitbouw van dit project de bibliotheek goed kan profileren als een instelling met een duidelijke maatschappelijke meerwaarde. De mens staat centraal en om mensen gaat het uiteindelijk. Hun voortdurende ontwikkeling is essentieel en draagt bij aan de ontwikkeling en de voortgang van de maatschappij. Dat is de uiteindelijke doelstelling van de openbare bibliotheek.

De juryleden van de Bibliotheek Innovatie Prijs 2011:

Frans Meijer, voorzitter

Maarten Asscher, voorzitter CPNB, directeur Athenaeum Boekhandel Amsterdam

Abdelkader Benali, schrijver

Medy van der Laan, voormalig voorzitter St. BIP

Bert van Meggelen, cultureel consultant

Inge van Asperen, ambtelijk secretaris van de jury